

/SEĆANJA

Dr Zoran TOMIĆ*

PAVLE NIKOLIĆ (1928–2020)

Svetska, evropska, regionalna i srpska naučna, pravnička i javna scena ostale su 31. oktobra 2020. godine zauvek bez dr Pavla Nikolića, pensionisanog redovnog profesora ustavnog prava na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu, počasnog predsednika Međunarodnog udruženja za ustavno pravo (od 2004. godine), *Doctora Honoris Causa* Univerziteta u Ruanu (od 1986), počasnog profesora Pravnog fakulteta u Bogoti (od 1984) i dopisnog člana kolumbijskog Udruženja za ustavno pravo. Profesor Nikolić je jedno vreme pripadao i profesorskom koru Međunarodne akademije za ustavno pravo u Tunisu, bio je član Evropskog instituta u Nici, Univerzitetskog koledža u Aosti, Instituta za političke studije u Grenoblu i Instituta za političke studije u Bordou, čime se lista njegovih međunarodnih funkcija ne iscrpljuje. Dobitnik je više domaćih i inostranih medalja i priznanja.

Rodio se 1928. godine u Beogradu, diplomirao je na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu i u toj instituciji prešao briljantan put od naučnog stipendiste (1952) do redovnog profesora (1977), sve do penzionisanja 1993. godine. Na matičnom fakultetu bio je, pored drugog – prodekan (1975–1977), direktor Instituta za pravne i društvene nauke (1977–1979) i šef Katedre za političke nauke, u dva mandata.

Profesor Nikolić je bio i aktivan i izvan Fakulteta: zapaženi sudija Ustavnog suda Srbije (1980–1987), predsednik Jugoslovenskog udruženja za ustavno pravo, član Predsedništva Jugoslovenskog udruženja za uporedno pravo, generalni sekretar Udruženja za političke nauke Srbije, glavni i odgovorni

* Redovni profesor, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Srbija, ztomic@ius.bg.ac.rs.

urednik časopisa *Arhiv za pravne i društvene nauke*. Na nacionalnom planu, pamtićemo ga naročito u ulozi jednog od osnivača i člana Saveta DEPOS-a, poslanika DEPOS-a u Saveznoj skupštini (1992–1996, u svojstvu nestranačke ličnosti) a i kao člana Kruskog saveta od njegovog osnivanja.

Proučavao je studiozno i višestranu mnoštvo pitanja ustavnog prava, povezanih s političkim naukama – posebno probleme parlamentarizma, skupštinskog i delegatskog sistema, podele vlasti, federalizma, decentralizacije, kontrole ustavnosti i zakonitosti, ustavnog sudstva u prvom redu. Zalagao se za uređenje Srbije u obliku ustavne parlamentarne monarhije. Sačinio je i Nacrt Ustava Kraljevine Srbije (2001). Nabranjanje njegovih knjiga (univerzitetskog udžbenika ustavnog prava i različitih monografija) i kraćih spisa – prevazilazi okvire i namenu tekuće beleške. Impozantan je spisak njegovih objavljenih članaka ne samo na srpskom nego i na stranim jezicima (njih više od 80), a održao je i jedanaest kurseva (među kojima tri na doktorskim studijama) i pedeset predavanja u osamnaest država širom sveta, na trideset šest fakulteta – i to u sledećim gradovima: Atina, Varšava, Roterdam, Bolonja, Firenca, Grenobl, Bordo, Poznanj, Krakov, Lublin, Moskva, Sankt Peterburg, Bagdad, Sidnej, Torino, Rende, Tunis, Sen Iler di Tuve, Aosta, Berlin, Saporu. Ciudad Meksiko, Osaka, Aleksandrija, Alžir, Barcelona, Pečuj, Pariz, Avr, Fribur, Rim, Ženeva, Bogota, Peking, Tjencin, Tokio.

Povodom 75 godina njegovog života i 50 godina naučnog rada, 2004. godine, više od četrdeset poslanika javnog prava iz zemlje i inostranstva (behu predstavljeni: Japan Indija, Tunis, Mađarska, Portugal, Belgija, Rumunija, Italija, Francuska, Rusija, Australija, Grčka, Austrija, Republika Češka, Španija, Argentina, Slovenija, Bosna i Hercegovina – Republika Srpska) – priložilo je svoje tekstove, njemu u čast, u zborniku *Ustav, Lex superior* (Beograd 2004).

Inače, profesor Pavle Nikolić je bio zaljubljenik sopstvenog poziva, pobornik pravde, privržen Fakultetu, vrstan predavač i odani kolega, i mlađima i starijiima pouzdan elitni sagovornik i savetodavac, premda *prima facie* strog, uvek na usluzi (i) studentima. Duhovit, često ironičan a dobronameran, prilagodljiv i komunikativan, prijateljski i profesionalno nastrojen. Rečju, laf, gospodin sa stilom. Njegovi učenici, brojni naučni poslenici, diplomirani pravnici i studenti sećaju se sa simpatijama i poštovanjem njegovog oštrog i pronicljivog pogleda, često praćenog zavodljivim osmehom erudite, širine i suptilnosti njegove misli, ljubaznosti i šarma, ali i kritičkih tonova – njegove elegancije vrsnog univerzitetskog maga u pristupu i držanju. Krasio ga je barokni jezik, naslućivale su se zapete i kada je besedio, pažljivo umetnute reči i rečenice, plastičnost analiza i zaključaka, minucioznost i u pisanom i u usmenom obraćanju, osobena sočnost izraza, šarm. Jedan od onih ovdašnjih uglednih umova koji je izgleda bio cenjeniji u inostranstvu nego u Srbiji, pri

čemu i u našoj sredini beše – i ostaće – dakako, veoma, veoma uvažavan. Ukratko: jedan bogat i plodan život, razučena i nadasve vredna naučna zaostavština.

Što reče znameniti Laza K. Lazarević, na koncu antologijske pripovetke *Sve će to narod pozlatiti* – „ovo je moj prilog“. Neka je večna slava i hvala neponovljivom profesoru Pavlu Nikoliću.

P.S. Ispunjen sam mešavinom tuge i ponosa što je pred sâm kraj života profesor Pavle (uz podršku i sina Olivera) izrazio volju da potpisnik ovih redova u ime Kuće – a ne samo kao aktuelni šef Katedre za javno pravo – ponešto (pro)govori o njemu i njegovom delu na fakultetskoj komemoraciji, prilikom dostojnog akademskog oproštaja. Taj zavet je nedavno ispunjen.